

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Appendix Marculfi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

tentis Domini pietas ad Ecclesiarum profectum per multa spatia temporum vos conservare & custodire dignetur.

Qualiter ex ordinatione Regis pro natiuitate filij sui Domesticus de villa Regis per sua epistola relaxat ingenuos.

LII. Ego in Dei nomine ille Domesticus ac si indignus gloriosissimi Domni illius Regis super villas ipsius illas, illi ex familia dominica de villa illa. Dum generaliter ad omnes Domesticos Regis ordinatio processit pro natiuitate Domnicelli nostri illo, ut à Domino melius conservetur, de unaquaque villa fiscale tres homines ex seruentibus inter utroque sexu à seruitio laxarentur, & nos ita faciendum ob hoc ordinatione recepimus, propterea te per

hanc epistolam nostram, sicut mihi iustum est, ab omni vinculo seruitutis absolvo, ita ut deinceps, tanquam si ab ingenuis parentibus fuisses procreatus, vitam ducas ingenuam, & in nullo seruitio nec à nobis nec à successoribus Domesticis nec à quocunque de parte fisci penitus in seruitio inclinari non possis, sed per hanc epistolam ingenuitatis, sicut nobis iustum est fieri, bene & integrè ingenuus cunctis diebus vitæ tuæ debeas permanere. Si quis verò aliquis te de statu ingenuitatis tuæ impulare voluerit, inferat tibi cum cogenti fisco auri libram unam, & quod repetit vindicare non valeat, sed præsentem epistolam firmam permaneat, stipulatione subnexa. Actum ibi sub die illo, anno illo, Rege illo, superscripto illo Dōmno nostro Rege.

A P P E N D I X

FORMVLARVM MARCVLFI,

S I V E

FORMVLÆ VETERES

INCERTI AVCTORIS.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. N otitia de colono evindicato.	20. Traditoria de manso vel vinea.
2. Charta sacramentalis.	21. Notitia de seruo.
3. Notitia de seruo.	22. Notitia de iactivis.
4. Iudicium evindicatum de colono.	23. Securitas.
5. Notitia de colona evindicata.	24. Charta denarialis.
6. Notitia de seruo quam colonus comparat.	25. Mandatum.
7. Notitia de terra evindicata.	26. Cessio ad Ecclesiam.
8. Ingenuitas.	27. Precaria.
9. Mandatum.	28. Prestaria.
10. Tractaria pro itinere peragendo.	29. Notitia de homine forbatudo.
11. Cessio ad Ecclesiam à novo ædificatam.	30. Indiculus regalis.
12. Littere commendatitiæ seu formate.	31. Item alius indiculus.
13. Ingenuitas.	32. Notitia de colonitio.
14. Venditio.	33. Notitia sacramentalis.
15. Cautio.	34. Notitia de herbis maleficiis.
16. Obnoxio.	35. Cessio.
17. Commutatio de terris.	36. Evacuatoria.
18. Charta agnationis.	37. Libellus dotis.
19. Traditoria de terra.	38. Indiculus regalis.

Tom. II.

E e

39. *Aequalentia vel pactum.*
40. *Donatio ad casam Dei.*
41. *Precaria.*
42. *Prestaria.*
43. *Traditoria de terra.*
44. *Emanitas sanctorum.*
45. *Indiculus regalis.*
46. *Relatum quod.*
47. *Hereditoria.*
48. *Redemptionale.*

Notitia de colono evindicato.

I. **N**otitia qualiter vel quibus presentibus veniens homo aliquis, nomine ille, advocatus sancti illius de monasterio illo & illo Abbate, in civitate illa in mallo publico ante illustri viro illo Comite vel aliis quampluribus personis ibidem residentibus, interpellabat homine aliquo nomine illo, repetebat ei, dum diceret eò quòd ante hos dies ipse homo sacramentum contra ipsam casam Dei vel ipsius Abbatis habuisset adhramitum ad suam ingenuitatem defendendum in ipso mallo in basilica sancti illius ob hoc jurare debuisset, & ipse homo de ipso sacramento jectivus remansit, & ipse homo nullatenus rationes potuit tradere per quod ingenuus esse deberet, vel ipso sacramento jurare potuisset. Et dum hæc causa apud ipso Comite vel ipsius Racimburgis diligenter fuit inventa vel inquisita, & legibus fuit definita, & ipse homo in presente pro colono ad casam sancti illius vel ipsius Abbatis sibi recognovit vel recredidit, & ipse vicarius per jussionem ipsius Comitis ipsum hominem per manus, pro colono ipsius, advocato illius Abbatis visus est reddidisse, propterea taliter ei fuit iudicatum ut de hac causa notitiam bonorum hominum manibus roboratam eum accipere deberet, quod ita & fecit, ut ipsum hominem ipsa casa Dei vel ipse Abba seu rectores eorum pro colono habeant evindicatum, & sit inter ipsos postmodum ex hac re sublata causatio. His presentibus qui subter firmaverunt.

Charta sacramentalis.

II. Veniens advocatus sancti illius de monasterio illo, seu & illius Abbatis de prædicto monasterio illo, castro illo, in mallo publico, ante illustre viro illo Comite vel aliis quampluribus qui ibidem aderant, interpellabat homine aliquo nomen illo, repetebat ei dum diceret eò quòd genitor suus nomine ille colonus sancti illius

49. *Hereditoria.*
50. *Cantio de vinea.*
51. *Securitas.*
52. *Donatio ad filios.*
53. *Mandatum.*
54. *Gesta.*
55. *Epistola.*
56. *Gesta manumissionis.*
57. *Traditoria.*
58. *Obnoxatio.*

de villa illa fuisset, & ipso colonio de capud suum ad ipsa casa Dei redebeat, & exinde negligens aderat, & ipse in presente hoc fortiter denegabat, & taliter dedit in suo responso quòd de parte franco fuisset generatus, & de matre franca fuisset natus. unde tale sacramento per suam fistucam visus fuit adhramire, & taliter ei fuit iudicatum, ut hac causa apud proximiores parentes suos, octo de parte genitore suo, & quatuor de parte genetricæ suæ, si præmortui non sunt, & si præmortui sunt, apud duodecim francos, tales qualem se esse dixit, in illo castro, in basilica sancto illo, ubi reliqua sacramenta percurrunt, in quadraginta noctes in proximo mallo post bannum refusum hoc debeat conjurare.

Notitia de servo.

III. Notitia qualiter vel quibus presentibus veniens ille in causa monasterij sancti illius, civitatis illius Pontifici, ad vicem venerabile viro illo Abbate de prædicto monasterio, die illo, illa civitate, in mallo publico, ante illustre viro illo Comite, & ante illo Episcopo, vel aliis plures magnificis viris qui ibidem resedebant, homine aliquo nomen illo ibidem interpellabat dicens eò quòd servus monasterij sancti illius de capud suum aderat, & colonus ipsius sancti ille nomine illum de franco homine comparasset, & malo ordine ipso servitio partibus monasterij sancti illius effugiebat vel intendebat. Interrogatum fuit ipsi servo si ipsa causa vera erat aut non. Sed ipse servus in omnibus hoc fortiter denegavit, & ipse Abba vel suus advocatus contra prædicto servo intendebant, & taliter dixerunt, quòd testimonia homines francos presentare poterant, qui hic adstabant, quòd ipse colonus ipso comparaverat, & in suum servitium eum viderant deservire, & per lege servus sancti illo esse debet. Et ipsa hora ipse Abba, vel ipse advocatus, sua testimonia homines septem, his nominibus illo

& illo, adhamivit ut in crastinum die illo ibidem presentare deberent. quod ita & fecerunt. Et ipsi homines sic testimonia verunt, quod per lege servus sancti illius aderat debitus, & quomodo hoc testimoniaverunt... super altario sancti illius, in illa capella, quam in curte fisci, ubi reliqua sacramenta soluta sunt, jurati dixerunt. Denuo ipsius servo fuit interrogatum si ipsa causa recognoscebat, si sic erat veritas. Sed ipse servus in omnibus hanc causam recognovit, & ad servitium sibi reversus fuit, & ipse Abba per iudicium ad ipsas personas, per iussione illius Comite, de manu ill. Vicario exceptum, ibidem pro servo sancti illius evindicabat. His presentibus.

Iudicium evindicatum de colono.

IV. Cum recessissent venerabilis ille Abba & inluster vir ille in villa illa in pago illo, ubi ille Comes esse videtur, per iussione Domno & glorioso illo Rege, ad univerforum causas audiendum vel recta iudicia in Dei nomine terminandum, ibique veniens ille advocatus monasterij illius vel illius Abbatis homine aliquo nomine illo interpellabat, repetebat ei, dum diceret eod quod legitimo colonitio partibus monasterij sancti illius vel illius Abbatis ad villa illa de parte genetrice sua redeberet, & negligens & jectivus exinde adesset. Sed ipse homo de presenti adstabat, & ipsam causam nullatenus potuit denegare, & ad ipsum colonitium se recognovit, & per manibus ipsum hominem ipsius Abbatis reddidit. Proinde taliter ab ipsis Missis dominicis, vel illo Comite, seu & ab ipsis Rachimburgiis, ipsius advocato in causa sancti illius vel ipsius Abbatis pro firmitatis studium fuit iudicatum ut dum ipsa causa taliter fuit inventa & legibus definita, ut tale iudicio evindicato exinde accipere deberet, quod ita & fecit, ut omni tempore ad ipsum colonitium sancti illius ad villa illa illum habeat evindicatum vel elidiatum, & sit in postmodum inter eos ex hac re subblata causatio. Datum in mensillo, in anno illo.

Notitia de colona evindicata.

V. Veniens homo aliquis nomine ille advocatus sancti illius, de monasterio sancti illius, vel illius Abbatis de ipso monasterio, die illo, in mallo publico, ante inlustre illo viro illo Comite, vel ante quampluris personis qui ibidem aderant ad univerforum causas audiendum vel recta iudicia in Dei nomine terminandum, qui

Tom. II.

subter firmaverunt, femina aliqua nomine illa ibidem interpellabat, repetebat ei dum diceret eod quod avus suus nomine ille quondam, vel genitor suus ille quondam, coloni sancti illius de villa illa fuissent, & ipsa femina colona esse debebat, & ipso colonitio malo ordine de ipsa casa Dei effugeret. Sic ipsa femina in presente adstitit, & ab ipsis personis ei interrogatum fuit si ipsa causa esset veritas, an non. Sed ipsa . . . . in omnibus fortiter denegavit, & taliter dixit, quod avus suus ille quondam, nec genitor suus ille quondam, coloni sancti illius de villa illa nunquam fuissent, nec ipsa colonitio de capud suum ad ipsa casa Dei sancti illius nunquam redebebat, sed de patre & de matre bene ingenua nata vel procreata fuisset. Sic ab ipsis personis taliter ei fuit iudicatum, ut apud duodecim homines parentes suos, octo de patre, & quatuor de matre, si premortui non sunt, & si premortui sunt, apud duodecim homines bene francos Sallicos, in ipso mallo super altario sancti illius, in proximo mallo quem ipse Comes ibidem tenebit, hoc conjurare debeat quod avus suus ille quondam, nec genitor suus ille quondam, coloni sancti illius de monasterio illo de villa illa nunquam fuissent, nec ipsa colonitio de capud suum ad ipsa casa Dei non redebeat. Et si hoc in eo placito, sicut superius insertum est, conjurare potuerit, de hac causa ducta & secura resideat. Sin autem non potuerit, ad ipsa casa Dei se recognoscere faciat. Datum ibi.

Notitia de servo quem colonus comparat.

VI. Notitia qualiter vel quibus presentibus veniens magnificus vir ille die illa in illa civitate in mallo publico ante inlustre viro illo Comite & ante apostolico viro illo, vel presentibus quampluribus viris venerabilibus Rachimburgis qui ibidem ad univerforum causas audiendum vel recta in Dei nomine iudicia terminandum residebant vel adstabant, quorum nomina subter tenentur adnexa, homine aliquo nomine illo interpellabat, dixit eod quod servus ad colono suo nomine illo de capud suum aderat, & venditionem habebat quomodo ipse colonus ipsum comparaverat, & ipsam venditionem ibidem ostendebat ad relegendum. Relecta epistola, sic ipsi viri ipsum interrogaverunt, si aliquid contra ipsa charta dicere volebat, vel si eam agnoscebat, an non. Sed ipse servus ipsa charta vera & legitima recognovit. Sic ipsi viri tale decreverunt iudicium.

E e ij

cio, ut ipse ille ipsum ad servitium recipere deberet. quod ita & fecit, & per manu illius Vicarij per iustionem illustre viro illo Comite & per iudicium ad ipsas personas presentaliter recepit. His presentibus. Datum ibi, sub die illo.

Notitia de terra evindicata.

VII. Notitia qualiter vel quibus presentibus veniens venerabilis vir ille Abbas de monasterio illo, die illo, in illo loco, ante illustribus viris magnificis illis & illis Missis Domino & gloriosissimo illo Rege, vel aliis quampluris qui subter firmaverunt, quorum nomina subter tenentur inferta, homine aliquo nomine illo interpellabat, repetebat ei, eò quòd illa terra quam apud homine illo concambiavit, qui est in pago illo, in grafia illa, in loco qui vocatur ille, post se malo ordine retineret injustè. & ipse homo in presente adstabat, & hanc causam nullatenus potuit denegare, nec tradere rationes per quas ipsam terram habere debeat. Sic ipsi homini fuit iudicatum, ut ipsam terram ante ipsos Missos dominicos secundum suam legem ipsi venerabili viro illo Abbati reddere vel revellere deberet. quod ita in presente & fecit. Propterea iubemus ut dum hanc causam sic actam vel perpetratam esse cognovimus, ut ipsa terra ipse Abbas habeat evindicata atque elidiata, sit postmodum ex hac re omnique tempore sublata causatio. Datum ibi sub die illo, anno illo, regnante Domino nostro illo gloriosissimo Rege.

Ingemitas.

VIII. Quoniam sanctissimi Hludovici Imperatoris pietas, quam habet in Deum, ea querere & indagare non cessat quæ Domini potissimum congruant voluntati, quibus quoque religionis honor & devotio magis ac magis de die in dies crescat atque proficiat, & ea quæ ad divinum cultum & officium sanctum pertinent, decoris & honestatis amplius in diebus ejus quam prius habuerint accipiant, & cunctis in futurum temporibus quæ secundum Deum ab eodem inventa procurataque sunt proficiant, & perenni stabilitate à successoribus ejus & fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ inviolabiliter in perpetuum conserventur, memor semper quod dicitur, *Misericordia & veritas custodiunt Regem, & iustitia firmatur thronus ejus*, adeo ut verissimè & propemodum specialiter de eo dictum videatur, *Beata terra cuius Rex sapiens est*; cui etiam illud non

Prov. 20.

Eccles. 10.

Sap. 6.

inconvenienter potest aptari quod Dominus de David perhibuit dicens: *Inveni David secundum cor meum, qui faciat omnes voluntates meas.* Huiusmodi itaque studiis Rex iste sapiens & beatus indefinenter intentus, & Domini semper adhaerens voluntati, cupiens, ut præmissum est, divinum officium modis omnibus honestare, & eos qui Domino Deo sacrificium super altare sanctum offerre debent, & corpus & sanguinem dominicum precum meditatione consecrare, honori habere, & ampliore gratia circumdare, statuit ut Episcopi & Abbates & quicumque ecclesiasticis possessionibus jure prælati sunt, si aliquos ex familia ad presbyteratus ordinem promoveri velint, prius eos, permissu ipsius, libertate donent, & sic tandem ad sacerdotij gradum dignissimè subvehant. Igitur ego ille minimus servorum Dei famulus Ecclesiæ Senonica Archiepiscopus tanta serenissimi Hludovici Augusti auctoritate, quæ Senonis in arcibus Ecclesiæ episcopij servatur, fultus per hunc libellum manumissionis te fratrem nostrum, quem servilis conditio hæcenus addictum tenuit inter hujus Ecclesiæ familiam, quia fratrum testimonio, inter quos enutritus es, dignus ad sacerdotalem honorem suscipiendum prædicaris, censeo te atque statuo ante sacri altaris cornu in conspectu sacerdotum & cleri & populi adstantis à presentis die & deinceps ab omni iugo servitutis humanæ absolutum fore civemque Romanum appellari, ita ut nulli hominum pro servili conditione quicquam debeas servitij nec obsequij neque etiam libertinitatis munus impendere, non mihi, nec successoribus, aut actoribus, quicumque præferint huic Ecclesiæ, non iudicialia præditi potestate, sed soli Deo licentiam & facultatem habeas liberè famulandi, diésque tuos vitamque ipsi dicandi; ut in ipsius Ecclesiæ proficias ad honorem & profectum plebis pretioso sanguine Christi redemptæ, quatenus hanc pro modulo tuo montis instruas, orationibus juves, exemplis informes, corporis & sanguinis dominici consecratione, propter cuius honorem hanc consecutus es dignitatem, reficias, ut sicut ab humana servitute liberatus per hanc manumissionem esse cognoveris, ita per divinam doceas diabolicæ dominationis jugum evadere plebem quæ tibi à proprio Pontifice fuerit commissa. His quoque subnectere placuit, canonicis admoniti constitutionibus, ut si qua dein-

Capitular.
an. 816. c. 6.

ceps prædia vel mancipia tui nominis titulo comparaveris, hoc observare studeas quod in eisdem decretum esse cognoscitur. Et si forte, quod absit, à tuo proposito exorbitaveris, presbyteratus gradum canonico iudicio amittere cogaris. Hanc ingenuitatem manu propria subscripsi, & qui subscriberent rogavi. Actum. & reliqua.

Mandatum.

IX. Legibus institutum est & consuetudine per tempora conservatum ut quicumque advocatum instruere velit, mandato legaliter dato atque solenniter confirmato eum instruere debeat, ut omnes causas quas adgredi vel repellere debet, prosequi & defendere inoffensè valeat. Igitur ego ille sanctæ illæ Ecclesiæ vocatus Episcopus injungo, mando, & per has litteras delego tibi illo fideli meo de rebus sancti illius, sitis in pago illo, in locis nuncupatis sic, cum adjacentiis vel aspicientibus ad eas locis aliis per omni jure investigare, inquirere, prosequi, & admallare debeas per malos, vicos, castella, oppida, & civitates, necnon etiam, si necessitas incubuerit, in palatio ante Vicarios, Comites, Missos dominicos, Comites palatii, sive ante omnes iudices quibus hoc officium delegatum est ut causationes & lites definire & terminare justè & rationaliter debeant; & quicquid legibus cum justitia inde prosecutus fueris & definieris, scito apud me ratum & acceptum atque inconvulsam mansurum. Quod mandatum in te conlatum ut firmum fixumque permaneat, manu propria subter firmavi, & qui adfirmare deberent rogavi.

Tractatus pro itinere peragendo.

X. Dominis sanctis & apostolicis sedibus allocatis Episcopis, Abbatibus, vel Abbatissis, & omnibus in Christo patribus, Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis, & Decanis, vel omnibus in Christo credentibus & Deum timentibus, ego in Dei nomine ille, ac si indignus peccator, ultimus omnium servorum Dei servus, Episcopus videlicet sive Abbas de civitate illa vel de monasterio illo, ubi pretiosus ille martyr sive confessor Christi humanitus in corpore requiescit, salutem vobis perennem in Domino destinare curavimus. Cognoscatis siquidem, Domni & sancti patres, seu & sorores in Christo, quia innotescimus vobis eò quòd peregrinus iste, nomen ille, ex genere illo, ad nos venit, & nobis innotuit atque confi-

lium quaesivit de hoc videlicet facto quòd infligante adversario, peccatis facientibus, proprio filio suo vel fratre suo sive nepote nomine illo interfecit, & nos pro hac causa secundum consuetudinem vel canonicam institutionem dijudicavimus ut in lege peregrinorum ipse præfatus vir annis tot in peregrinatione ambulare deberet. Propterea cognoscatis, sanctissimi patres, has litteras, ut quando ad sanctitatem vestram venerit, meliùs ei credatis, & quòd nullatenus pro alia causa ambulare dinoscitur nisi, sicut superius diximus, pro peccatis suis redimendis, ut vos eum nullo modo teneatis, nisi tantum, quando ad vos venerit, mansionem ei & focum, panem & aquam largire dignemini; & postea sine detentione liceat ei ad loca sanctorum festinare. Sic exinde agite pro amore Dei & reverentia sancti Petri, sanctissimi patres, ut vobis pius Dominus in illa beata seu immortalis vita remunerare dignetur, quia in ipso peregrino Christum pavistis seu suscepistis, considerantes videlicet quòd ipse Dominus dixit: *Hospes fui, Math. 25. & suscepistis me. Et: Quod uni ex minimis Ibid. 18. istis fecistis, mihi fecistis.* Quid plura? Ad sapientes sufficit semel loqui. Commendamus nos obnixè in vestris sacris precibus, ut nostri meminisse dignemini. Valet in Christo feliciter, sanctissimi patres, ut ad aeternam angelorum digni habeamini mansionem *perpetuam. Facta hæc epistola sub die illo.

Cessio ad Ecclesiam à novo edificatam.

XI. Regnante Domino Iesu Christo in perpetuum, ego ille Episcopus. Omnibus non habetur incognitum qualiter ego auxiliante Domino in pago, in villa cuius vocabulo est ibi, basilicam sanct. . . . . atque sancti Stephani, vel in honore ceterorum sanctorum quorum ibidem reliquæ quiescunt, construxi atque Kalendas Iunij dedicare certavi, consentientibus etiam confratribus, tam Canonicis quam & monachis, vel ceteris hominibus qui ad præsentem fuerunt, ut villæ quarum vocabula sunt Cadiliaco, Tanculfovilla, Fagido, & Barbitione villare, ut ibidem aspicere deberent, ad Missas veniendi & ad baptismum vel prædicationem, & ut decimas suas ad memoratam basilicam dare deberent. Propterea pro firmitatis studium hanc consensionem scribere rogavimus ut temporibus nostris atque successoribus nostris hæc nostra consensio firma & stabilis valeat permanere, & sciant omnes tam

præsentes quàm & absentes seu successores nostri quia dedimus in memoratum illum Cadillaco duos mansos ad ipsam luminariam providendam vel unde Presbyter qui ibidem officium fungere videtur vivere debeat. Et addimus ad hoc insuper de terra arabile . . . . . & de vinea aripenne uno & dimidio, ut ævo tempore in elimosinam nostram seu successorum nostrorum ita valeat perdurare. Actum fuit hoc sub die memorato KL. Iunij in anno VIII. Christo propitio imperij Domni Karoli serenissimi Augusti, & anno * regni ejus in Francia, atque xxxv. in Italia, Indictione prima, in Dei nomine feliciter. Amen. His præsentibus qui adfuerunt, illic his præsentibus.

* xliii.

Littere commendatitiae.

XII. Sancto & Deo amabili Magnoni dono Dei Archiepiscopo ex Senonica urbe. Ego enim in Dei nomine Ebroinus donum Dei Archiepiscopus ex Bitonge urbe in Domino Iesu salutem optamus vobis in perpetuum. De cetero notum facimus sanctitati vestrae quia iste præsens Presbyter, nomen Dodobertus, parrochianus noster, in nostra diocese natus, & sacris litteris edocatus sit, ad ordinem sacrum eum promovere iussimus. Postea verò petivit nobis licentiam ut in vestra parrochia apud hominem aliquem nomen Hercambaldum manere voluisset. Nos verò petitionem illius non denegavimus, nisi licentiam illi dedimus, quia scimus quòd de bene liberis hominibus ortus sit. Vnde has litteras commendatitias more ecclesiastico factas ad sanctitatem vestram misimus, ut scire valeat Deo digna caritas vestra eum nec fuga lapsum, nec sua malitia à nobis eiecum, sed nostra voluntate destinatum. Et ut certius credatis, Græca elementa quæ octogenarium quadringentesimum & primum numerum expriment inprimis adnexuimus. Π. Petri quoque nomine primam litteram sumptam in medium adscribere rogavimus. Nihilominus etiam parvitas nostræ nomine primam litteram E. magnitudinis vestrae secundam litteram A. istius fratris nomine tertiam litteram Δ. civitatis nostræ quartam Ω. & Indictionem quartam adjunximus. Addidimus nonagenarium & nonum numerum, id est φ. & θ. & insequenter impressione sigilli nostri subter confirmavimus, & manu propria eam roboravimus, & Clericis nostris roborari iussimus. Actum in anno decimo imperij Domni nostri

ill. & anno XLIII. regni ejus in Dei nomine feliciter. Amen.

In nomine Π & Υ & Α. Reverentissimo sancto & Deo amabili illi Archiepiscopo Senonicae urbis. Ego enim in Dei nomine ille Cinomanice civitatis Episcopus in Domino Iesu Christo opto vobis salutem in perpetuum. De cetero notum facimus sanctitati vestrae quia iste præsens Presbyter &c. *quæ ad verbum eadem sunt cum superiori, ideòque hic repetita nolimus.*

In Dei nomine. Sanctissimo ac reverentissimo fratri illo Episcopo ille illius urbis Episcopus in Domino sempiternam salutem. Cognoscat fraternitas seu caritas vestra quia iste præsens Presbyter nomine ille in parrochia & in Ecclesia nostra sacris litteris edocatus fuit, & ab infantia fuit apud nos seu prædecessores nostros bonum habens testimonium, bonamque continentiam & innocentem vitam deducens. Vnde placuit illi modò ut ad aliam Ecclesiam se converteret, volens sibi querere seniore qui se de rebus temporalibus adjuvet, & cui ille secundum ministerium quod sibi injunctum est obsequium præbeat. Vnde vestram fraternitatem competentam facimus ut cuicumque placuerit eum suscipere, absque ulla ambiguitate hoc faciat, sciens illum & boni esse testimonij & à nobis sibi ab Ecclesia, quæ nobis ad regendum concessa est, migrandi licentiam accepisse. Et ut hæc litteræ firmiorem obtineant dignitatem, meliusque eis fides adhibeatur, manu nostra eas subter roboravimus.

Ingenuitas.

XIII. Dum omnipotens Deus nobis concedit in hoc seculo sanum corpus habere, oportet nobis pro salute animæ nostræ frequentius cogitare debere ut aliquantulum de peccatis nostris minuere mereamus. Itaque ego ille in Dei nomine pro animæ meæ remedium, vel pro meis peccatis minuendis, ut in futurum Dominus veniam mihi præstare dignetur, servum juris mei nomine illum relaxavi ingenuum; ea verò ratione ut à die præsentis sit bene ingenuus, tanquam si ab ingenuis parentibus fuisset procreatus vel natus. Peculiare verò si aliquid habet, aut inantea Christo propitio laborare potuerit, cessum habeat. Et nulli heredum ac proheredum meorum nullum impendat servitium nec libertinitatis, nisi soli Deo, cui omnia subiecta sunt. Testamentum etiam faciendi, defensionem vel mundeburdem

Ecclesiarum aut bonorum hominum, ubicunque se eligere voluerit licentiam habeat ad conquirendum. Si quis verò, quod nec fieri . . . . . si ego ipse aut ullus de heredibus meis, vel quislibet ulla opposita persona, quæ contra hanc ingenuitatem ista, quam ego plenissima voluntate mea pro amore Domini nostri Iesu Christi & pro meis peccatis fieri & adfirmare rogavi, venire conaverit, inferat tibi unâ cum socio fisco auri uncias tantas esse multando, & præfens ingenuitas omni tempore firma permaneat, stipulatione subnixa. Actum illo.

Venditio.

XIV. Domino illustri illo ille. Ratio & consuetudo exposcit ut inter emptore & venditore scriptura confirmat, ita ut nec distrahendi, sed ulla repetitio, nec comparandi qualibet videtur esse formido. Idcirco nulli cogentis imperium, nec à judiciaria potestate coactus, sed mea propria & spontanea voluntate & arbitrium, accepto vero pretio, constat me vendidisse vel tradidisse, & ita vendidi, vel de præfente tradidi, hoc sunt res proprietatis meæ in pago illo, quæ dicuntur illæ, id est, tam mansis, domibus, ædificiis, torum & ad integrum re in exquisita. Et accepi à te pretium pro hoc quod mihi bene complacuit, hoc est, tam in argentum quam in actum valentes solidos tantos tantum. Et super scriptas res per hanc venditionem publicè tibi à die præfente tradidi ad possidendum, ut quicquid exinde à die præfente facere volueris, liberam & firmissimam in omnibus habeas potestatem faciendi. Si quis verò, quod futurum esse non credo, si ego ipse aut ullus de meis heredibus, vel quislibet ulla opposita persona, qui contra venditionem istam venire conaverit, & à me vel heredibus meis non fuerit defensatum, tunc inferat tibi, unâ cum socio fisco, duplum tantum quantum à te accepi, vel quantum ipsas res immelioratas valuerint in duplum esse reddendum, & præfens venditio omni tempore firma permaneat.

Cautio.

XV. Domino fratri illo ille. Ad petitionem meam mihi non denegasti nisi ut in summa necessitate mea argento vel acto tuo valente solidos tantos in manu mea ad præfatum beneficium mihi præstiffi. Et ego pro hoc talem cautionem in te fieri & adfirmare rogavi ut usque ad annos tantos in unaquaque hebdomada

dies tantos opera tua, qualia mihi injunxeris, & ratio præstat, facere debeam. Quod si minimè fecero, aut negligens aut tardus exinde apparuero, aut ante ipso placito me immutare præsumpsero, tunc spondeo me per hujus vinculum cautionis, ubi & ubi me invenire potueris, sine ullo iudicio interpellationis pro dupli satisfactione me retineas debitorem. Et quomodo ipsi anni transacti fuerint, debito tuo tibi reddito, cautionem meam per manibus recipiam, stipulatione subnixa, & reliqua.

Obnoxatio.

XVI. Domino fratri illo ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter mihi gravis necessitas & natus pessimas mihi oppresserunt, & minimè habeo unde vivere vel vestiri debeam. Propterea ad petitionem meam mihi non denegasti nisi ut in summa necessitate mea argentum vel acto tuo valente solidos tot in manu mea mihi dedisti, & ego minimè habeo unde ipsos solidos tuos tibi reddere debeam. Propterea obnoxiationem de capud ingenuitatis meæ in te fieri & adfirmare rogavi, ut quicquid de mancipia tua originalia vestra facitis, tam vendendi, commutandi, & disciplinam imponendi, ita & de me ab hodierno die liberam & firmissimam in omnibus potestatem faciendi habeas. Si quis verò, quod nec fieri credo, si ego ipse aut ullus de heredibus meis, vel quislibet opposita persona, qui contra hanc obnoxiationem istam venire conaverit, inferat tibi unâ cum socio fisco auri uncias tantas esse multando, & præfens obnoxatio firma permaneat, cum stipulatione subnixa. Actum illo.

Commutationes de terris.

XVII. Inter quos caritas inlibata permanferit, pars pari suo opportuna & congrua beneficia non denegabit. Ideoque auxiliante Domino nostro placuit atque convenit inter illum & illum de commutandis terris eorum, ut pro communi opportunitate inter se commutare deberent. quod ita & fecerunt. Dedit itaque ille de parte sua ad partem ipsius illius terram proprietatis suæ in pago illo, in loco qui dicitur ille. Habet in longo dextros tantos, & in lato dextros tantos. Subjungit de uno lato terra lui, de uno fronte terra illius, ex alio verò fronte terra illius infra ipsa terminatione & mensura ad integrum. E contra ad vicem dedit ille de parte sua ad parte ipsius lui terram proprietatis suæ

in pago illo, in loco qui dicitur ille. Habet in longo dextros tantos, & in lato dextros tantos. Subjungit de uno lato terra lui, de alio lato terra illius infra ipsa terminatione & mensura ad integrum. Ita ut ab hodierno die unusquisque contra parte suo quod accepit habeat, teneat, atque possideat, vel quicquid exinde à die præsentis facere voluerit, liberam & firmissimam in omnibus habeat potestatem faciendi. Si quis verò, quod nec fieri credo, si ego ipse, aut aliquis de heredibus meis, vel quislibet ulla opposita persona qui contra hanc commutationem pars contra parte suo venire conaverit, inferat pars pari suo ista tota servante, unà cum socio fisco, auri uncias tantas esse multandum, & præsentis commutationes duo uno tenore conscriptas omni tempore firmas & inviolatas permaneant.

Charta agnationis.

XVIII. Femina illa, ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter te per voluntatem tuam servus juris mei nomine ille ad conjugium sociavit uxorem. unde te vel procreationem tuam in servitio inclinare potueram. Sed mihi præparavit voluntas plenissima ut talem epistolam donationis in te fieri & adfirmare rogarem, ut si aliqua procreationes filiorum aut filiarum ex te nata vel procreata fuerint, sub integra ingenuitate cum omni peculiare eorum valeant Christo propitio permanere, & quicquid laborare potuerint cessum habeant, & nulli heredum ac proheredum meorum nullum impendant servitium nec hominum vel patronatus obsequium, nisi soli Deo, cui omnia subiecta sunt. Testamentum etiam faciendi, defensionem vero vel mundeburdum Ecclesiarum aut bonorum hominum, ubicunque eligere voluerit, licentiam habeat ad conquirendum. Si quis verò, quod nec fieri credo, si ego ipse, aut ullus de heredibus meis, vel quislibet ulla opposita persona, qui contra hanc epistolam agnationis venire conaverit, inferat ei cui litem intulerit ista tota servante, unà cum socio fisco, auri uncias tantas esse multandum, & præsentis agnatio omni tempore firma permaneat.

Traditoria de terra.

XIX. Veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in loco qui dicitur ille, ante bonos homines qui subter firmaverunt, terram illam, id est, tam mansis &c. totum & ad integrum, quam ante

hos dies homine aliquo nomine ille per venditionis titulum accepto vero pretio visus fuit vendidisse; sed ante ipsos bonos homines ad integrum, ut quicquid prædicta venditione ei vendidit, per manus partibus ipsius lui vel herbam vel terram visus fuit tradidisse, & per suam fistucam contra ipsum illum exinde exitum fecit, ut quicquid ipse ille de ipsa terra à die præsentis facere voluerit, liberam & firmissimam in omnibus habeat potestatem faciendi. & cetera.

Traditoria de venditione.

XX. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine ille Missus in lustris viri illius super fluvio illo, in loco quod dicitur ille, ad illo manso vel illa terra quam ille homo hominibus illis ante hos dies ad casa sancti illius pagensis per chartam cessionis partibus ipsius illius per illud ostium vel anaticula de ipsa casa per herba vel terra de ipso manso, vel quicquid ad ipso manso aspicit, sicut in ipsa cessione est insertum, ad partem ipsius Ecclesie visus fuit tradidisse vel consignasse. Id sunt quibus præsentibus.

Notitia de servo.

XXI. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in loco qui dicitur ille, seu in mercato, vel in quocunque loco, ante bonis hominibus qui subter firmaverunt, dato suo pretio ad hominem negotiantem solidos tantos, servum suum nomine illum visus est comparasse. Et ipse negotians ipsum servum superius nominatum per manus partibus ipsius lui visus est tradidisse, non fraude, sed in publico; ut quicquid exinde à die præsentis facere voluerit, liberam & firmissimam in omnibus habeat potestatem faciendi. Id sunt.

Notitia de jacturis.

XXII. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in loco qui dicitur ille, in mallo publico, ante viro illo Comite vel reliquis quampluris bonis hominibus qui subter firmaverunt, repetebat ei, dum diceret eò quòd homine aliquo nomine illo ante ipsum Comitem aframitum habuisset, à quo placitum venit ipse, ille placito suo custodiebat, & nec ipse ille ad eum placitum venit, nec missò in vicem suam direxit qui ulla sonia nuntiaffet, & placito suo neglexit, & jactivus exinde remansit. Id sunt quibus præsentibus fuerunt.

Securitas.

Securitas.

XXIII. Non minima sed maxima vertitur discordia inter illos & illos. Venientes ante illo & illo, repetivit ipse ille adversus ipsius lui, eò quod genitore suo aut germano suo illo malo ordine interfecisset. Interrogatum fuit ab ipsis viris ipsi lui si hæc causa ita acta vel perpetrata fuisset an non, id ipse in præfente dicere deberet. Sed cum ipse ille hanc causam minimè potuit denegare, sic ab ipsis viris fuit iudicatum, ut illa leode, ut lex erat, desolvere deberet. quod ita in præfente & fecit. Et ego hanc securitatem in ipso illo fieri & adfirmare rogavi ut nullo unquam tempore de jam dicta morte nec de ipsa leode nec ego ipse nec ullus de heredibus meis nec quislibet ulla calumnias nec repetitiones agere nec repetere non debeamus. Quod qui attentaverimus, nullum obtineat effectum, & insuper inferamus tibi, unà cum socio fisco, auri uncias tantas esse multando, & præfens securitas omni tempore firma permaneat.

Charta denariæ ante Regem.

XXIV. Ille Rex Francorum vir inluster. Et quia ille veniens ante nos vel procerum nostrorum præfentia jactante denario secundum lege Salica servo suo nomen ille dimisit ingenuo, ejus quoque absolutionem per præfente auctoritate firmamus. Præcipientes enim ut sicut enim & reliqua mansuaria qui per tale titulum in præfentia Principum noscuntur esse relaxati ingenuum, ita & admodum memoratus ille per nostro præcepto plenius in Dei nomen confirmatum perennis temporibus cum Dei & nostra gratia valeat Christo propitio permanere bene ingenuus atque securus.

Mandatam.

XXV. Domino magnifico fratri illi, ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter me senectus adgravat & infirmitas domat, & causas meas minimè valeo proficere vel admallare. Propterea precor & supplico caritati tuæ ut in vicem meam omnes causas meas, tam in pago, quam & in palatio, vel in quibuscunque pagis vel territoriis ubicunque mihi oportet, apud quemlibet hominem, tam ad mallandum quam ad responsum dandum proficere facias. Et quicquid exinde egeris gesserisve, apud me in omnibus & ex omnibus ratum & aptum atque transactum in omnibus definitum esse cognoscas: quia amo te plus quam me, plus te quam here-

Tom. II.

des meos. Et ut hoc mandatam post te firmius retineas, & taliter obtineat firmitatem quasi gestis fuisset alligatum, manu propria subter decrevi adfirmare, & qui subscripserunt in præfente rogavi.

Cessio ad Ecclesiam.

XXVI. Domina sanctæ ac reverentissimæ Ecclesiæ sancti illius, quæ est constructa in pago illo, in loco qui dicitur ille, ego in Dei nomine ille, pro meis peccatis minuendis, ut in futurum Dominus veniam mihi præfere dignetur, cedo ad luminare vel sacrificio ad ipsa casa Dei vel ipso domo Dei condigendo, cessumque in perpetuum esse volo, & de jure meo in jure & dominatione ipsius Ecclesiæ transcribo atque transfundo, hoc est, res proprietatis meæ in pago illo, in loco quod dicitur illo, in jam dicta loca, id est, tam mansis, domibus, ædificiis, totum & ad integrum re inexacta, ita ut ab hodierno die ipsa casa Dei ad altare Domini proferendo, vel ad ipso domo Dei condigendo, ipsas res habere debeat. Et si mihi placuit inferendum ut nullus Pontifex aut quislibet rector, si de ipsa casa Dei, de ipso luminare vel sacrificio ipsas res abstrahere conaverit, au in beneficium dare præsumperit, tunc ipsas res ad me vel heredibus meis perveniant. Si quis verò, quod nec fieri credo, si ego ipse aut ullus de heredibus meis, vel quislibet opposita persona, qui contra hanc cessionem istam, quam ego plenissima voluntate mea pro amore Domini nostri Iesu Christi fieri & adfirmare rogavi, venire conaverit, inferat tibi ista tota servante, unà cum socio fisco, auri uncias tantas esse multando, & præfens cessio omni tempore firma permaneat.

Precaria.

XXVII. Domina sanctæ ac reverentissimæ Ecclesiæ pagensi, his nominibus, quæ est constructa in pago illo, in loco quod dicitur ille, ego in Dei nomine ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter res proprietatis meæ in pago illo, in loco cui vocabulum sunt illas & illas, in jam dicta loca, id est, tam mansis, omnia & ex omnia per mea cessione ad lumen vel sacrificium ad ipsa casa Dei à die præfente delegavi, postea ad petitionem meam mihi non denegasti, nisi ut ipsas res, quando advivo, mihi ad usandum vel condigendum præfere deberetis. quod ita & fecistis, sic taliter ut tempore vitæ meæ ipsas res habere & usare vel condigere

Ff

debeam, & post meum quoque discessum, cum omni re immeliorata, agentes ipsius Ecclesie absque expectata traditione in eorum revocent dominatione vel potestate. Propterea talem precariam ad ipsa casa Dei fieri & adfirmare rogavi ut ipsas res nec vendere nec donare nec commutare, nec per nullis modis nullisque ingeniis de ipsa casa Dei abstrahere nec minuare pontificium non habeam, nec mea possessio nullo præjudicio vobis nec ad ipsa casa Dei agere nec generare non debeam nec ego ipse, nec ullus de heredibus meis, nec quislibet opposita persona. Quod si attenterimus, nullum obtineat effectum, & insuper inferamus partibus ipsius Ecclesie vel suis rectoribus, unâ cum socio fisco, auri uncias tantas esse multando, & alias precarias per quinquennium fuerint renovatas, ista per se obtineat firmitatem.

Præsentia ad Ecclesia.

XXVIII. In Christo filio illo, in Dei nomine ille donum Dei rector qui est custos Ecclesie illius, quæ est constructa in pago illo, in loco quod dicitur ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter tu res proprietatis tuæ tam infra civitatem quam & aforis in ipso pago, in loco cujus vocabulum sunt illas & illas, in jam dicta loca omnem rem tuam per tua cessione ad ipsa casa Dei vel ipso domo Dei à die præsentente delegasti. Postea ad petitionem tuam non denegavimus, nisi ut ipsas res ad præstitum beneficium tibi præstare deberemus. Quod ita & fecimus, sic taliter ut tempore vite tuæ ipsas res per nostro beneficio habere vel condigere sive usare debeas, & annis singulis in festivitate sancto illo censo ad lumen vel sacrificium solidos tantos per temetipso solvere facias, & nec nos ipse nec nullus de successoribus nostris, nec quislibet de parte nostra, ipsas res tempore vite tuæ tibi abstrahere nec minuare non debeamus. Et ut has litteras firmius post te firmiores retineas, manu propria subter decrevimus adfirmare.

Notitia de homine forbatudo.

XXIX. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis, nomine ille, in pago illo, in loco quod dicitur ille, in mallo publico, ante ipso Comite illo vel aliis bonis hominibus qui subter firmaverunt, posita manu sua super sacrosancto alterio sancto illo sic juratus dixit: Hic juro per hunc loco sancto & Deo altissimo & virtutis sancti illius quod homo

aliquis nomine ille, ita factus, apud arma sua super me venit, & colpus super me misit, & sic mihi Deus directum dedit, ego ipso de arma mea percussi, & talis colpus ei dedi pro quid ipse mortuus est, & quod feci super me feci, & ego hodie ipso facio infra damno & forbatudo infra noctes XLII. sicut lex est & nostra consuetudo, apud tres aloarius, & duodecim conlaudantes juraverunt, & de linguas eorum legibus dixerunt. Id sunt qui præsen.

Indiculus regalis.

XXX. Ille Rex Francorum vir illustre magnifico fratri illi Comiti. Cognoscas quia iste præsens ille ab hac missa petitione nobis suggestit eò quod homo aliquis nomine ille res suas in vestro ministerio ad sancto illo delegasset, & dicit quod ille vel alij homines ipsas res contendunt malo ordine. Propterea omnino tibi rogamus ut, si veritas est, integram justitiam sine ulla moratione ei facias exinde. Et si antea minime definitum non fuerit, tunc ipsos homines qui hoc contendunt malo ordine, per fidejussores positos, super noctes tantas postquam has litteras recipies, ante nos facias advenire. Taliter agas, si gratiam nostram velis habere.

Item alius indiculus.

XXXI. Ille Rex Francorum vir illustre illo Comite, seu junioribus atque successoribus vestris, seu Missis nostris discurrentibus. Cognoscatis quia in nostra elemosyna taliter isto præsentente illo, dum & ipse senus esse videtur, taliter ei concessimus, ut de omnes hostes vel omnibus bannis seu & arribannus sit conservatus, ut neque vos neque juniores atque successores vestri ipso pro hoc inquietare nec dismanuare non præsumatis, nec facere dimittatis, sed liceat ei cum Dei & nostra gratia quieto ordine ad propria vivere vel sedere. Et ut certius credatis, manu nostra subter adfirmavimus, & anulo nostro sigillavimus.

Notitia de colonio.

XXXII. Notitia qualiter vel quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine illo in pago illo, in mallo publico, ante viro illo Comite vel reliquis quampluris bonis hominibus qui subter firmaverunt, homine aliquo nomine illo ibidem interpellabat, repetebat ei eò quod genitor suus aut genitrix sua illa coloni sui fuissent, & ipse ille suus colonus esse debebat, & malo ordine de ipso colonatico se abstrahere & neglegens erat. Interrogatum

fuit ab ipsis viris ipsis, si ipse ille colonus ipsius sui esse debebat, an non, in presente ei dicere deberet. Et ipse ille nullatenus potuit dicere nec adponere, nec nullam ratione tradere per quid ipse de ipso colonatico se abstrahere potuisset; & in presente pro colono ipsius lue se recredidit vel recognovit. Sic ab ipsis viris fuit iudicatum, ut ipse ille ipso illo pro colono habere debeat. Et sic jam dictus Comes ipso illo per manus partibus lue visus est reddidisse. His presentibus.

Notitia sacramentalis.

XXXIII. Notitia qualiter & quibus presentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in basilica sancto illo, ubi plurima sacramenta percurrere videntur, ante viro magifico illo vel reliquis quampluris bonis hominibus qui subter firmaverunt, posita manu sua super sacrosancto altario sancto illo, sic juratus dixit: Hic iuro per hunc loco sancto & Deo altissimo & virtutis sancto illo, unde me ille homo in mallo publico mallabar, quod ego terra sua aut ad conjugem suam illam, in pago illo, in loco quod dicitur ille, de eorum potestate per fortia nunquam proprii aut pervasi, sed de ista parte triginta & uno anno ferè amplius. . . . . semper exinde fui vestitus, & post me divisi, & per legem & iustitiam plus obtineat me ad habere quam ipsius lue aut conjugem suam reddere, & ad quod mihi iudicatum fuit in nullo non redebeo, nisi isto & unico sacramento, per hunc loco sancto & Deo altissimo & virtutis sancto illo. Insequenter verò post ipso tres aliorum & duodecim conlaudantes juraverunt, & de linguis eorum legibus dixerunt. Id sunt. & reliqua.

Notitia de herbas maleficas.

XXXIV. Notitia qualiter vel quibus presentibus veniens femina aliqua nomine illa in pago illo, in mallo publico, in basilica sancto illo, ante illos & illos & alios quamplures bonis hominibus qui subter firmaverunt, posita manu sua super sacrosancto altare sancto illo, sic jurata dixit: Hic iuro per hunc loco sancto & Deo altissimo & virtutis sancto illo, unde me ille ante viro magifico illo vel aliis bonis hominibus mallavit quod ego herbas maleficas temporassem, vel bibere ei dedissem, per quid ipse infirmasset aut vitam suam perdere debuisset, ego herbas maleficas nec potiones malas nunquam temporavi, nec bibere dedi, per quid ipse infirmus vel infans fuisset aut vitam suam perde-

Tom. II.

re debuisset, & aliud de ista causa in nullo non redebeo nisi isto unico & idoneo sacramento per hunc loco sancto & Deo altissimo & virtutis sancto illo. Insequenter verò post ipsam tantam juraverunt, & de linguis eorum legibus dixerunt. Id sunt.

Cessio.

XXXV. Dulcissimo atque in omnibus amantissimo filio meo illo ille. Ammonuit mihi amor & dulcitas tua, & ex alia parte tu cotidie mihi non cessas deservire, & in bono impendas effectum. Propterea mihi prepatuit plenissima voluntas ut aliquid de hereditibus propriis meis extra consortium germanus tuus tibi concedere deberem, quod ita & feci. Propterea cedo tibi post meum quoque discessum de hac luce, à die presente, cessumque in perpetuum esse volo, & de iure meo in iure & dominatione tua transcribo atque transfundo, hoc est, servo juris mei nomine illo, vel aliam rem, terris, vel quacunque domum, ita ut ab hodiernum diem habeas, teneas, atque possideas, vel quicquid à die presente facere volueris, liberam & firmissimam in omnibus habeas potestatem faciendi. Si ego ipse aut ullus de hereditibus meis, vel quislibet ulla opposita persona, qui contra hanc cessionem ista venire conaverit, inferat tibi unam cum socio fisco auri uncias tantas esse multando, & presentis cessione omni tempore firma permaneat, stipulatione subnixata. Actum illo.

Evacuatoria.

XXXVI. Fratri illo ille. Omnibus non habetur incognitum quia ego ad petitionem tuam solidos tantos ad prestitum beneficium in manu tua tibi prestiti, & tu pro hoc talem epistolam cautionis in me adfirmasti ut usque annos tantos in unaquaque hebdomada dies tantos opera mea facere deberes, quod ita & fecisti, [* ad placito ipso debito meo mihi reddere deberes, quod ita & fecisti] & ego ipsam cautionem minimè invenire possum. Propterea talem epistolam evacuaturiam in te fieri & adfirmare rogavi, ut si ipsa cautio ullo unquam tempore inventa aut reperta fuerit, nullum obtineat effectum, evacuaturia inanis permaneat, & nec ego ipse, nec ullus de hereditibus meis, vel quislibet de parte mea ipso debito superius nominato neque in ipsa cautione, nec per nullis modis nullo unquam tempore tibi ex hoc nullas calumnias nec repetitiones agere nec repetere non debeamus. Quod si at.

F f ij

* Hæc addita sunt in margine in codice MS.

tentaverimus, ista tota servante, unà cum socio fisco, auri uncias tantas esse multando, & praesens evacuaturia omni tempore firma permaneat.

Libellum dotis.

XXXVII. Dum omnipotens Deus concessit jugale confortium & tale permiffum dedit ei in omnibus ut unusquisque cum vira sua nubat juxta consuetudinem anteriorum Christianorum, & item legimus quòd ipse Dominus noster cum discipulis suis ad nuptias invitatus fuisset, & cui Deus conjungit, homo non separet; quod bonum, felix, faustumque sit. & reliqua. Donat itaque ille honesta puellae sponsae suae, nomine illa, quam, si Christo placuerit, in conjugium sociare uxorem cupio, donatumque in perpetuum esse volo, & de jure meo in jure & dominatione ipsius puellae transcribo atque transfundo, hoc est, res proprietatis meae in pago illo, in loco quod dicitur ille, tam mansis, domibus, aedificiis, totum & ad integrum re inexacta, seu mancipias tantas his nominibus ille & ille, seu caballos tantos, boves tantos, vaccas cum vitulos tantos, oves capita tanta, fosis capita tanta, lectarios condignos ad lectos tantas, fabricaturas verò, auro, argento in solidos tantos, ... ostensolia verò tam areis quam ferreis, seu & lineis, quicquid in domo rationabiliter continet. Omnia superius nominata, cum dies felicissimus nuptialis advenit, dulcissima sponsa mea illa, à die praesente habeas, teneas, atque possideas, vel quicquid exinde à die praesente facere volueris, liberam & firmissimam in omnibus habeas potestatem faciendi. Si quis verò, quod nec fieri credo, si ego ipse aut ullus de heredibus meis, vel quilibet ulla opposita persona, qui contra hunc libellum dotis venire conaverit, inferat tibi, unà cum socio fisco, auri uncias tantas esse multando, & praesens libellus dotis firmus permaneat.

Indiculus regalis.

XXXVIII. Ille Rex Francorum vir inluster. Cum nos in Dei nomine palatio nostro ad universorum causas audiendas vel recta judicia terminanda unà cum proceribus nostris resideremus, ibique veniens homo aliquis nomine ille suggestit eò quòd apud nostrum signaculo homine aliquo nomine illo mannito habuisset ut super noctes tantas ante nos debuisset venire in rationes, pro eo quòd dixit quòd res suas post se malo ordine tenebat injustè.

Ad quod placitum veniens ipse ille per triduo seu amplius placitum suum custodivit, & nec ipse ille ad eum placitum venit, nec missum in vicem suam non direxit qui ulla sonia nuntiasset. Proinde nos taliter unà cum fidelibus nostris vel Comite palatii nostri illo visi fuimus judicasse ut dum ipse ille per triduo seu amplius placitum suum legitime custodivit, & nec ipse ille ad eum placitum venit, nec missum in vice sua direxit qui ulla sonia nuntiasset, & placitum suum neglexit, & jectivus exinde remansit, propterea jubemus ut quicquid lex loci vestri de tale causa debuerit, vobis distringentibus ipse ille partibus ipsius lue hominis componat atque emendare studeat.

Equalentia vel partium.

XXXIX. Auxiliante Domino nostro Iesu Christo, placuit atque convenit inter illo & germano suo illo de alode qui fuit genitore ill. ut inter se equalentia dividere vel exaequare deberent. quod ita & fecerunt. Accepit igitur ille de parte sua manso in pago illo, in loco qui dicitur illo, cum omni desuper posito, seu vineis, olivis, campis, totum & ad integrum re inexacta. E contra ad vicem accepit ille de parte sua manso in pago illo, in loco qui dicitur illo, ubi accola commanet, id est, tam mansis, vineis, olivis, totum & ad integrum re inexacta, etiam aurum, argentum, drapaha, aramen, peculium, praesidium utriusque sexus, mobile & immobile, inter se equalentia visi fuerunt dividissent, & pars contra pare suo invicem tradiderunt, & per eorum fistucam pars contra pare suo se exinde exitum fecerunt, ita ut ab hodierno die unusquisque quod accepit habeat, teneat, atque possideat, vel quicquid exinde facere voluerit, liberam & firmissimam in omnibus habeat potestatem faciendi. Si quis verò, quod nec fieri credo, si ego ipse aut aliquis de heredibus nostris vel quilibet opposita persona, qui contra hanc epistolam loco pactionis venire conaverit, inferat pars pare suo cui litem intulerit ista tota servante unà cum socio fisco auri uncias tantas esse multando, & praesens epistola pactionis omni tempore firma permaneat.

Donatio ad casam Dei.

XL. Domino verè sancto ac reverentissimo monasterio illo quod est constructum in honore sanctae Mariae semper virginis genitricis Dei & Domini nostri Iesu Christi, vel ceterorum dominorum suo-

rum, quorum reliquie ibi condite sunt, & inlusiter Deo sacrata illa Abbatisa una cum norma plurimarum ancillarum Dei ad laudem Christi canendum custrix præesse videtur, ego in Dei nomine femina aliqua nomine illa dono ad præfatum monasterio à die præfente, donatumque in perpetuum esse volo, & de jure meo in jure & dominatione ipsius monasterij vel suis rectoribus trado atque transfundo ad possidendum, pro eo quod in ipso monasterio sub religione & sancta conversatione habitare debeam, hoc est, res meas in pago illo, in loco nuncupante cujus vocabulum est illo & illo, in grafia illa, super fluvium illum, quantumcunque à die præfente in jamdicta loca visa sum tenere vel possidere, quod manente conjugio apud jugale meo illo visa sum acquisisse, vel in mea portione recepi, vel quantumcunque de filio meo nomen illo de luctuosa hereditate mihi obvenit, sicut dixi, quantumcunque in hæc loca à die præfente mea est possessio vel dominatio, totum & ad integrum ad ipso monasterio à die præfente de jure meo in jure ipsius monasterij & suisque rectoribus trado atque transfundo ad possidendum, hoc est, tam terris, mansis, unâ cum superpositis, domibus, ædificiis, vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, adjacentisque omnibus, aquis, aquarumve decursibus, unâ cum mancipia tanta his nominibus illa, sicut dixi, inexacta portione mea ad integrum publicè trado atque transfundo ad possidendum, ut quicquid ab hac die ipsa Abbatisa vel rectores ipsius monasteria ad profectum ipsius exinde facere voluerint, liberam & firmissimam in omnibus habeant potestatem faciendi. Si quis verò, quod.

Precaria ad casa Dei.

— XLI. Domini viri sancti atque ostensione crucis patibulum mirabilis remuneratione fulgente basilicæ, que in honore sancta Maria & sancti Petri & sancti Pauli princeps Apostolorum, Gaico monasterio constructo in pago Wastinense, & inlusitri Abbatisa illa inibi constrixis præesse videtur, unâ cum norma plurima ancillarum Dei ibidem consistentium, ego illa femina. Dum non habetur incognitum, sed à pluris est manifestum, quod ego res proprietatis meæ in loco qui dicitur illo per epistolam donationis ad ipso monasterio vestro delegavi, propterea expectivi à vobis, & petitione mea non denegasti, ut

ipsas res, quandiu advivo, sub uso beneficio vestro tenere & usare debeam, & aliubi ipsas res alienare pontificium non habeam, & post meum quoque discessum, cum re immeliorata ad ipso monasterio absque ulla expectata traditione vos vel rectores ipsius monasterij in eorum faciant revocare potestatem & dominationem, & vos reverentia discorditis ut in postmodum mea possessio aliqua præjudicio ex hoc generare non debeant. Propterea hanc precariam in vos vel in ipso monasterio vestro emittendo decrevi, ut neque ego neque ullus de heredibus meis, quamvis per longinqua spatia ipsas res ad usandum habeo, agere nec repetere non debeamus. Quod qui fecerit, inferat vobis vel partibus ipsius monasterij suisque rectoribus auri libra una, argento pondo duo, & præfens precaria firma permaneat, & ut alias precarias de quinquennium in quinquennium renovantur, ista verò non sit necesse renovandi, sed per semetipsam omnique tempore obtineat firmitatem, cum stipulatione subnixâ. Actum illo.

Precaria.

— XLII. Dulcissima femina illa, ego illa Abbatisa. Dum non est incognitum qualiter tu ante hos dies rem proprietatis tuæ in pago illo, in loco qui dicitur ille, ad monasterio sancta Mariae adfirmasti, unde precaria nobis vel ab ipso monasterio adpetisti, propterea has litteras in te adfirmavimus, ut dum advivis, usualiter ipsam rem tenere & dominare debeas, & aliubi ipsas alienare pontificium non habeas. Et si hoc conaveris facere, ipsam rem à die præfente perdas. Et ut has litteras vires firmiores obtineas, manu nostra subter adfirmavimus, cum stipulatione subnixâ. Actum illo.

Traditio de terra.

— XLIII. Notitia qualiter & quibus presentibus veniens homo aliquis advocatus sancto illo de monasterio illo ad res illas, in pago illo, in loco cujus vocabulum est ille, quas ante hos dies femina aliqua nomine illa per suo instrumento ad ipso monasterio visa fuit delegasse cum omni integritate, sicut in ipsa donatione constat, quod portio sua est ad integrum à die præfente Missus ipsius feminae ille ipsius Misso monasterij nomine illo per ipso ostio de ipsa casa per . . . herbam & cespitem, sicut lex est, ipsius Misso ad partem sancto illo vel ipso . . . . . visus est tradidisse, & per sua fistuca ipso Misso vel ipsa femina

de ipsas res se exitas ex omnibus esse dixit. Id sunt.

Immunitas sanctorum.

XLIV. Ille Rex Francorum vir iulter. Quotienscunque petitiones sacerdotum aut ancillarum Dei ad effectum perducimus, regiam consuetudinem exerceamus, & nobis ad mercedem vel ad stabilitatem regni nostri in Dei nomine pertinere confidimus. Ideoque Dominis viris sanctis ac venerabilibus apostolicis in Christo patribus omnibus Episcopis, vel omnibus Abbatibus, seu iultribus atque magnificis viris Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis, seu omnes vassos nostros, vel omnes Missos nostros discurrentes. Cognoscatis quod iulstris Abbatissa illa de monasterio illo, in pago illo, in loco qui dicitur ille, in honore sancti illius constructo, unà cum monichas vel Dei ancillas ad laudem Christi canendum sub religionis norma conversari videntur, clementia regni nostri suggestionem intulit eo quod gloriosus Dominus & genitor noster ille quondam Rex per sua præceptione sua manu roborata talem immunitatem ad ipsa casa Dei, sancto illo, vel seu monasterio illo, vel ipsa Abbatissa habuisset concessum atque indultum ut nullus Episcopus aut Archidiaconus loci illius nisi orationem aut prædicationem lucranda gratia, ut nullus iudex publicus quislibet iudiciaria potestate accinctus in . . . vilis ipsius monasterij nullum debuisset habere introitum, nec causas audiendas, nec freda exigenda, nec fideiussores tollendos, nec mansiones aut paratas requirendas, nec nullas retributiones exactandas, & quod fiscus noster exinde exigere poterit, nullatenus exactetur nec requiratur. Vnde & confirmationes anteriorum Regum parentumque nostrorum nobis in præsentem protulit relegendas, & petiit celsitudine nostra ut circa ipso monasterio nostra hoc deberet auctoritas generaliter confirmare. cui nos hunc beneficium grantante animo pro mercedis nostræ augmentum non solum confirmasse, sed etiam in novo sub immunitatis nomine concessisse. Denuo per hunc præceptum specialiùs discernimus ordinando, atque omnino iubemus, quod in perpetuum absque ullis obstaculis & refragationibus volumus esse mansurum cognoscite, præcipientes ut sicut constat in supradictis titulis scriptum esse ut illud monasterium maneat absque ullum introitum Episcopi aut Archidiacono-

ni, nisi orationem aut prædicationem lucrando, ut nullus iudex publicus in curtes vel villas ipsius monasteriæ nullum debeat habere introitum, nec causas audiendas, nec freda exigenda, nec fideiussores tollendos, nec mansiones aut paratas requirendas, nec nullas retributiones exactandas, & quod fiscus noster exinde exigere poterit, nullatenus exactetur nec requiratur, nisi, ut diximus, pro mercedis nostræ augmentum, sicut ab antecessores Reges parentes nostros seu & Domino & glorioso genitore nostro illo quondam Rege moderno tempore fuit concessum atque indultum, ita per nostris oraculis plenius confirmamus, quod in perpetuum volumus esse mansurum. Et ut hæc præceptio firmior habeatur & per tempora melius conservetur, manu nostra signaculis subter ea decrevimus roborare, & de anolo nostro subter segelavimus.

Indicium regale.

XLV. Karolus gratia Dei Rex Francorum tam præsentibus quam & futuris Dominis sanctis & apostolicis, ac venerabilibus in Christo patribus, Ducibus, Comitibus, Domesticiis, Vicariis, Centenariis, vel omnes agentes nostros, & iuniores ac successorisque nostros, vel omnes amicos nostros, seu & omnes Missos nostros discurrentes. Cognoscat magnitudo seu almitas vestra quod nos partibus nostris bene habemus compertum quod dominus taliter illius fidei nostro illo illa merito suo compellente concessimus, ubicunque infra regno Deo propitio nostro homines sui ad negotium exigendum advenerint, nullus quislibet de iudiciaria potestate vestra nec Missus noster nulla telonea, nec nullas venditas, nec rodaticus, nec foraticus, nec pontaticus, & sicut dixi, nullus quislibet teloneo nec venditas ejus in nullo exactare non præsumatis, nisi, ut diximus, in quascunque portus civitatis seu mercada nullo contradicente suos vin. vel suos commercius quislibet negotium absque ullo contradicente potestatem habeat vendendi, quia nos taliter ei habemus concessum. In reliquo verò de parte nostra vel vestra ex nostra indulgentia visi fuimus concessisse atque indulgisse, seu & in omnibus confirmasse. Et ut hæc præceptio nostra firmior appareatur & per tempora conservetur, manu nostra propria subter eam decrevimus adfirmare.

Relatum quod dicitur apennis.

XLVI. Mos nobilium Romanorum

adsuevit, & ratio jure deposcit, ut si cuiuscunque domus igne cremetur, is perferiem scripturarum chartulam relationis, quod dicitur apennis, recipiat. Quamobrem cum quadam die inluster ille Comes ad multorum causas audiendum vel recta iudicia terminandum una cum pluribus personis resideret, ibique veniens homo aliquis nomine ille suggerit intulit eod quod ante hos dies, casu faciente, casa sua cum omni mobili, vel intro domo compendia, seu & strumenta chartarum ibidem igne cremassent. Et quia ille iudex vel vicini pagenses ipsius ad presens venientes ita dixerunt vel testimoniaverunt quod ad hoc videndum accesserant, sic vero & actum aderat, sic supradictus ille Comes vel reliquis francis personis iuxta praeforum retroque praecedentium chartola relationis, quae dicitur apennis, ei dare decreverunt, ut quicquid ex accessione parentum aut ex contractu habebat, tam per venditiones, donationes, cessiones, iudicia, obnoxiationes, cautiones, commutationes, seu quod per ceteris scripturis ad eum pervenit, dominum vel potestate inceptis perveniatur in suo jure absque refragationis vel modulationis in suo permaneat, vicinarum manu propria subter roboravimus & post nostro roborare decrevimus.

Hereditaria.

XLVII. Dulcissima filia mea illa, ille. Dum non est incognitum, sed per populum divulgatum & patefactum, quod ego in ancilla mea nomine illa tibi generavi, & postea ante Domino illo Rege jactante denario secundum legem Salicam te ingenuam dimisi, & tu minime in hereditate mea succedere potebas, propterea ego hanc chartulam hereditariam in te fieri & adfirmare rogavi ut si tibi Dominus iusserit quod mihi in hunc seculum supersis apparueris, de omnes res meas, tam ex alode parentum meorum quam & ex meum contractum mihi obvenit, in hereditate succedas, tam terris, mansis, domibus, aedificiis, mancipiis, litis, libertis, accollabus, merito accolanarum, vineis, olivis, silvis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, in quibuscunque pagis, aut territoris, seu agris vel omnibus locis ubi habere videor, etiam peculium, praesidium utriusque generis & sexus, aurum, argentum, drapalia, mobile & immobile, quicquid dici aut nominari potest, quantumcunque moriens de meum

dereliquero, in omnes res meas in hereditate apud germanos tuos filios meos succedas, & aequalentia inter vos exinde dividere vel exaequare faciatis, & quod ad parte tua exinde recipis, quicquid exinde facere volueris, liberam & firmissimam in omnibus habeas potestatem faciendi. Si quis vero, quod nec fieri credo, si ego ipse aut aliqui de heredibus meis vel quilibet opposita persona, qui contra hanc chartulam hereditariam istam, quam ego plenissima voluntate mea fieri & adfirmare rogavi, venire conaverit, tibi una cum socio fisco auri uncias tantas esse multando, & praesens hereditaria omni tempore firma permaneat, stipulatione subnixa. Actum illo.

Redemptionale.

XLVIII. Dilectissimo mihi bene merito illo, ille. Omnibus non habetur incognitum, sed patefactum, quod tu quotidie in bonis partibus fideliter mihi deservire non cessas, & pro respectu servitij tui, & pro fidelitate tua, quam circa partibus meis impendere non desistis, mihi praeparavit plenissima & integra voluntas, propter nomen Domini, ut de servitio meo temetipsum vel omne peculiare tuum redimere deberes, quod ita & fecisti, & dedisti mihi pro hoc quod mihi bene complacuit, tam in argento quam in amicto, valentes solidos tantos. Propterea hanc chartulam redemptionalem in te fieri & adfirmare rogavi, ut taliter sis ingenuus tanquam si ab ingenuis parentibus fuisses procreatus vel natus, cum omni peculiare tuo, & nec mihi nec ulli heredum meorum nullum impendas servitium nec hominum nec libertaticum nec nullum obsequium nec patronaticum; sed eam pergas partem quam volueris, liberamque & firmissimam in omnibus habeas potestatem, & neque servitio, nec . . . . . onio nec libertatico, nec patrocinium nec nullum obsequium nec ego ipse nec ullus de heredibus meis, nec quilibet opposita persona, tibi exinde nullas calumnias nec fatigationes nec repetitiones agere nec generare nec repetere non debeamus. Quod qui tentaverit, & a me vel heredibus meis defensatum non fuerit, inferamus tibi una cum socio fisco auri uncias tantas esse multando, & praesens redemptionale omni tempore firma permaneat, stipulatione subnixa. Actum illo.

Hereditaria.

XLIX. Dulcissima atque in omnibus

amantissima filia mea illa. Ego enim vir magnificus ille. Omnibus non habetur incognitum quod, sicut lex Salica continet, de res meas, quod mihi ex alode parentum meorum obvenit, apud germanos tuos filios meos minimè in hereditate succedere potèbas. Propterea mihi prepatuit plenissima & integra voluntas ut hanc epistolam hereditariam in te fieri & adfirmare rogavi, ut si mihi in hoc seculo subprestitis apparueris, in omnes res meas, tam ex alode parentum meorum quàm ex meo contractu mihi obvenit, in pago illo, in loco qui dicitur ille, & in quibuscunque pagis aut territoriis, ubicunque habere videor, tam mansis, domibus, ædificiis, vineis, olivis, silvis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, quicquid dici aut nominari potest, quantumcunque de meo proprio moriens dereliquero, in omnes res meas in hereditate apud germanos tuos filios meos succedas, & æqualentia inter vos exinde dividere vel exæquare faciatis. Et quod ad partem tuam exinde recipis, quicquid exinde facere volueris, liberam & firmissimam in omnibus habeas potestatem faciendi. Si quis verò, quod nec fieri credo.

Cautio de vinea.

L. Domino fratri illo ille. Ad petitione mea mihi non denegasti, nisi ut in summa necessitate mea argento vel amicto valentes solidos tantos in manu mea ad prestitum beneficium mihi prestitisti. Propterea oppignoro tibi vineam proprietatis meæ in pago illo, in loco qui dicitur illo aripennos tantos. Subjungit de ambobus lateribus & ambobus frontibus terra lui, infra ipsa terminatione & mensura ad integrum, & usque annos tantos fructum quem ibidem Deus dederit, ad parte tua elidiatum habere debeas, & per remetipsum ipsa vinea condigere facias, & quomodo ipso fructus tantos annos transactos habueris, & debito tuo tibi reddidero, cautionem meam per manibus recipiam, stipulatione subnixâ. Actum illo.

Securitas.

L I. Non minima sed maxima vertitur discordia inter illo & illo. Venientes in loco illo ante bonis hominibus, repetebat ipse ille in causa sua, vel in conjuge sua illa, adversus ipsius lue, dum diceret eò quod ipsa genua sua impinxerit, & super filia eorum nomine illa cessisset, & ipsam ibidem occidit, sed ipsa illa hanc causam minimè potuit denegare. Exinde taliter ad ipsos

bonis hominibus fuit iudicatum ut illam leudem, ut lex erat, ipsius luo solvere deberet. quod ita in presente fecit, & servo suo nomine illo vel alia rauba sua ipsa illa pro illa leude ipsius lue vel conjuge sua illa, in quod eis bene complacuit, dedit. Propterea jam dictus ille & conjux sua illa hanc securitatem in ipsa illa vel ..... go suo fieri & adfirmare rogaverunt, ut nullo unquam tempore de jam dicta causa, nec de illa morte, nec de ipsa leude, nullas calumnias nec repetitiones nec fatigationes nec nos nec nuullus de heredibus nostris nec quilibet opposita persona agere nec generare nec repetere non debeamus. Quod qui attentaverit, & a nobis vel heredibus nostris defensatum non fuerit, inferamus tibi unâ cum socio fisco auri uncias tantas, argento pondo tanto esse multando, & presentis securitas omni tempore firma permaneat, stipulatione subnixâ. Actum illo.

Donatio ad filios.

L II. Gestâ lex & consuetudo exposcit ut quæcunque persona naturales filios habuerit, & alios plures non habuerit, si eos in sua voluerit instituere hereditate, qualiter in suum potius arbitrium ad faciendi de id pater hoc quod in eos voluerit, liberam habeat potestatem. Ideoque ego ille, dum non est incognitum quod femina aliqua nomen illa bene ingenua ad conjugium mihi sociavi uxore, sed qualis causas vel tempora me oppresserunt ut chartolam libelli dotis ad eam, sicut lex declarat, minimè excessit facere, unde ipsi filij mei, secundum legem, naturales appellantur, & filios in ea generavi, quibus baptisimo nomen imposuimus illos & illos, propterea volo ut prædicti filij mei in omni corpore facultatis meæ in pago illo, in loca denominantes illos & illos, in legitimam successionem debeatis addere appatuere, hoc est, tam terris, mansis, unâ cum superpositis domibus, ædificiis, utriusque generis sexus peculis, mancipiis ibidem commanentibus, tam ibidem quàm & aliunde translatis, sicut dixi, quod nostra est possessio, & quod de successione parentum nobis obvenit, tam de alode, quàm de comparato vel de qualibet adtractu ad nos noscitur pervenisse, & quicquid à die presente nostra est possessio vel dominatio, cum omni jure & merito & omni re inquisita quandoquidem moriens dereliquero, in vestra debeatis revocare potestate & dominatione, & faciatis exinde jure

jure proprietario quod volueritis, & nullus vobis de omni hereditate mea repudiare non debeat, nec facere possit, stipulatione subnixa.

Mandatum.

LIII. Dulcissimo amico meo illo, ego ille. Rogo atque injungo caritate tua ut hias ad vicem meam ad civitate illa, ad illo defensore & illo professore, vel curia publica ipsius civitatis, & hanc epistolam, qua ego filios meos illos in totius hereditatis meae legitima successione instituere & legitimos filios meos, sicut in ipsius epistolae textu continetur, conscribere volui, ea gestis municipalibus, ut mos & lex est, juxta morem & consuetudinem alligare atque firmare facias, ad prosecutionem celebratam, quod tibi rogo mihi rescribere pigrum non graveris, stipulatione.

Hereditaria de hereditate.

LIV. In nomine Domini. Anno illo Domini nostri illius Regis, mense illo, gesta habita apud laudabile viro illo defensore & illo professore vel curia publica ipsius civitatis, ille ait. Quae vobis, optime defensor, ut mihi codices publicos patere jubeatis, quia habeo quaedam prosequere quae gestorum allegatione cupio roborari. Memorati defensor & ordo curiae dixerunt: Patent tibi codices publici, prosequere quae optas. Ille dixit: Amicus meus ille mihi injunxit per suum mandatum sollempniter roboratum ad laudabilitatem vestram accedere debere, & hanc epistolam, quam ipse, sicut textus declarat, in praedictos filios suos illos conscripsit, pro eo quod in bene ingenua femina illa ipsos generavit, & tamen chartolam libelli dotis ei secundum legem non adfirmavit, propterea jam dicti filij secundum legem naturales appellantur, ita antedictus pater eorum ei complacuit ut ipsos secundum legem Romanam in ipsa civitate ante curiam publicam debeat in legitima totius hereditatis suae instituere hereditate, ita & fecit, dum inprolis, nec legitimos infantes non habuerit, ipsos in legitima hereditate pro legitimis filiis in omnes causas recepit; ut praedicta epistola juxta morem & consuetudinem gestis municipalibus alligari atque firmari debeat. Supra scriptus defensor una cum suis curialibus vel subscriptionibus instituerunt vel inobediunt sub signaculis. Et haec gesta quomodo est conscripta, manu eorum roborata, ei visi fuimus tradidisse, stipulatione subnixa. Actum.

Tom. II.

Epistola.

L V. Magnifico amico meo illo, ego ille. Cognoscas juxta inunctionem tuam, ut per tuum mandatum mihi rogasti, ad illa civitate ad illo defensore vel curia publica ipsius civitatis me accessisse, & hanc chartolam, qua infantes tuos, quod naturales sunt, in legitima hereditate secundum legem instituiti, sicut in ipsa chartola tam de rebus quam & de ipsa munera ad ipsius infantes continetur, gestis municipalibus juxta morem & consuetudinem allegasse atque firmasse cognoscas, & de persecutione celebrata, quod mihi rogasti, rescribere vel prosequere mihi pigrum non fuit. Stipulatione subnixa.

Gesta manumissionis.

LVI. Quod secundum legem Romanam actum est nullatenus revocetur. Itaque sub die illo, anno illo regni Domini nostri illius Regis, Indictione illa, venerabilis ille Diaconus testatur eis quia stabili sub scripturis manumittere in Ecclesia illa vindictaque liberare famulo illo suo nomen illo bene sibi merito secundum constitutionem bonae memoriae Constantini legis, qua fixum est ut omnes qui sub oculis Episcoporum, Presbyterorum, seu Diaconorum in Ecclesia manumittuntur, ad civitatem pertineat, & ab Ecclesia defensetur, & vult eum juxta consuetudinem, cujus commemoratio * subpraevia est, ad civitatem pertinere Romanam, ea tamen conditione ut eat ubique, quam voluerit partem pergat, tanquam si ad ingenuis parentibus fuisset natus vel procreatus, & nulli heredum ac proheredum meorum minime quicquam debeat servitutis, nec libertinitatis gratiam, nec patronatus obsequium, sed, sicut dixi, sub integra & legitima ingenuitate debeat permanere ingenuus atque securus, & semper ad civitatem debeat pertinere Romanam, testamentum etiam faciendi liberam in omnibus habeat potestatem. Si quis verò.

*Linda-
brog. supra-
dicta

Traditoria.

LVII. Notitia traditionalis, qualiter vel quibus praesentibus venit homo aliquis nomine ille ad illo manso, quem ante hos dies per chartolam venditionis ad filium suum adfirmavit, per ..... visus fuit tradidisse vel consignasse, & exitum inde fecisse. His praesentibus.

Obnoxatio.

LVIII. Domino meo semper, ego enim ille. Dum non est incognitum quali-

G g

ter instigante parte adversa mihi contigit quod ego caballo ad homine aliquo nomine illo in texaga subduxi, unde & de furto victus apparui, & vite periculum exinde incurrere potueram, & ego non habeo

unde ipsam facinus vel ipsam furum emendare vel satisfacere debeam, propterea expetivi à vobis, & habuit pietas & dignatio vestra. & reliqua.

FORMVLÆ SIRMONDICÆ.

S I V E

FORMVLÆ VETERES

SECUNDVM LEGEM ROMANAM,
Primò editæ ex codice clarissimi viri Iacobi Sirmondi.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. D onatio Ecclesie.	23. <i>Epistola qualiter extraneo homine quis in locum filij adoptetur.</i>
2. <i>Mandatum.</i>	24. <i>Epistola qualiter pupilli recipiantur.</i>
3. <i>Cesta.</i>	25. <i>Pactum inter parentes.</i>
4. <i>Cessio.</i>	26. <i>Commutatio.</i>
5. <i>Venditio.</i>	27. <i>Confirmatio legis.</i>
6. <i>Obligatio.</i>	28. <i>Item appennem.</i>
7. <i>Precaria.</i>	29. <i>Editio legibus comprehensa.</i>
8. <i>Item venditio.</i>	30. <i>Relatio cum iudicio.</i>
9. <i>Venditio de seruo.</i>	31. <i>Breve sacramenti.</i>
10. <i>Venditio de senectipso, qualiter homo liber venundetur.</i>	32. <i>Si quando masculus & femina pariter raptum consenserint, infra quinquennium litigetur.</i>
11. <i>Epistola collectionis.</i>	33. <i>Iudicium evindicatum.</i>
12. <i>Ingenuitas.</i>	34. <i>Epistola Abbatis.</i>
13. <i>Cautio.</i>	35. <i>Donatio ad Ecclesiam post obitum.</i>
14. <i>Donatio in sponsa facta.</i>	36. <i>Cessio à die presente.</i>
15. <i>Traditio.</i>	37. <i>Venditio ad Ecclesiam.</i>
16. <i>Charta in puellam facta ab eo qui ipsam invitam traserit.</i>	38. <i>Epistola Abbatis.</i>
17. <i>Donatio inter viram & uxorem, tamen gestus sit alligata.</i>	39. <i>Securitas de homicidio.</i>
18. <i>Item alio modo.</i>	40. <i>Iudicium, juxta quod causa continet.</i>
19. <i>Libellum repudij.</i>	41. <i>Breve sacramenti secundum ipsum iudicium.</i>
20. <i>Mandatum qualiter maritus negotium uxoris prosequatur.</i>	42. <i>Notitia de alode evindicato.</i>
21. <i>Charta qualiter pater filium vel nepotem de rebus suis melliorare potest.</i>	43. <i>Venditio de casa vel area infra civitatem.</i>
22. <i>Epistola qualiter nepotes in loco filiorum insituntur ab avo.</i>	44. <i>Qui se in alterius potestate commendat.</i>
	45. <i>Evacuatoria.</i>
	46. <i>De causis commendatis.</i>

EXPLICIUNT CAPITVLA.